

Drömmarnas skärgård

Tänk dig en vacker skärgård med sagolik fridykning, mystiska grottor och sportklättring av världsklass. I norska Flatanger finns allt detta samlat och havskajaken är nyckeln till äventyret. AV **LARS LARSSON**



Stefan Pettersson leker vid ett grund, där det bröt riktigt fina surfvågor, väster om Bjørøya.



Johanna Frölich uppskattade skärgården i Flatanger som påminde henne om Bohuslän.

Utsikt från Villafjellet över Flatangers sagolika övärld.



Jag tar ett djupt andetag, låter mina lungor fyllas med luft och försvinner ner under ytan. Framför mina cyklopladda ögon öppnar sig en helt ny värld. Klippan jag dyker längs med är frodigt bevuxen av tång och några meter bort svävar en manet fram. Den ser verkligen fantasieggande ut, en neonfärgad genomskinlig lampskärm av gelé, som direkt sprungen ur en science fiction-roman.

I årtal har jag färdats över vattenytor med min kajak, men utan att ha något riktigt grepp om vad som faktiskt finns under mig. Att bege sig ner under ytan och med egna ögon se allt liv som rör sig i havsdjupet är en magnifik upplevelse. Perspektivbytet är befriande och tanken på hur tvådimensionell min syn på havet tidigare varit svindlar.

Jag rör mig långsamt framåt samtidigt som jag noga söker av botten med ögonen. Långt därnere ser jag något, en kontur som knappt låter sig urskiljas i sanden. Några kraftiga bensparkar med simfenorna för mig neråt, närmare botten. Blodet dunkar i trumhinnorna som skriker efter tryckutjämning. Bara två meter till. Jag famlar framför mig, lyckas få tag i den och stiger snabbt uppåt. Som genom ett trollslag bryter jag ytspänningen och kastas plötsligt tillbaka till min vanliga värld. Jag rycker snorkeln ur munnen och kippar hostande efter andan. Förtrollningen är bruten och alla de välbekanta strandljuden hörs igen, men i min högra hand håller jag den – en stor vit pilgrimsmussla med vackert veckat skal.

ÖRIKET UTANFÖR LAUVSNES

Flatanger är en liten kustkommun med bara drygt 1000 invånare i Nord-Trøndelag. Kommunens huvudort är

det lilla fiskesamhället Lauvsnes, cirka tolv mil fågelvägen norr om Trondheim. Utanför Lauvsnes sträcker sig en skärgård med runt 1 200 små öar och skär. För kajakpaddlare är området mycket intressant eftersom geografin möjliggör paddling under i princip alla väderförhållanden och vindriktningar, trots att det omkringliggande Follahavet anses vara ett av Norges tuffaste. Här går det alltid att finna skyddade rutter inomskärs när västanvinden ligger på och när vådret är snällare kan naturkrafterna utmanas i gyttret av småöar längst ut mot det öppna havet.

Sedan mitt första besök i området för drygt två år sedan, då jag för första gången fridök efter pilgrimsmusslor, har jag drömt om att komma tillbaka. Nu står jag äntligen här igen, tillsammans med mina vänner Åsa Pettersson, Johanna Frölich och Stefan Pettersson. Vid har också mött upp med Tore Kristian Aune, en 38-årig friluftsentusiast uppvuxen i Flatanger. Tore är en väldigt vänlig och lättäm person med mörkt halvlockigt hår, skäggstubb och en karaktäristisk grop i hakan. Jag lärde känna honom vid mitt tidigare besök i området. Han driver Folla aktiv som arrangerar guidade äventyrsaktiviteter, men hans huvudsakliga yrke är forskning och undervisning inom idrottsvetenskap och fysiologi vid högskolan i Nord-Trøndelag. Förutom allt engagemang är han dessutom relativt nybliven småbarnsförälder men lyckas trots det få in över 50 skiddagar per år.

Vi lastar av bilarna sydväst om Einvika, cirka sex kilometer utanför Lauvsnes, där det fanns en bra ilägningsplats i direkt anslutning till parkeringen. Efter den alltid lika tidsödande packningen av utrustning och mat lämnar vi fastlandet bakom oss och glider →

»**JAG RYCKER
SNORKELN UR
MUNNEN** OCH
KIPPAR HOSTANDE
EFTER ANDAN«



Åsa Pettersson är redo för äventyr under vattnet.



Vi fångade en röd sjöborre och pilgrimsmusslor med vackert veckade skal.



En av turens höjdpunkter var att få grilla och äta våra egenfångade musslor.



Åsa glider genom smaragdgrönt vatten in till stranden på Bjørøya.

lättamt fram i våra kajaker. Planen är att tillbringa tre heldagar i skärgården och förutom paddling har vi även tänkt hinna med både fridykning och klippklättring.

BOHUSLÄN PÅ STEROIDER

Under de första kilometrarna av paddlingen passerar vi ett par sund mellan några av de större inre öarna. Sedan viker vi västerut mellan Aspøya och Halmøya. Här öppnar sig ett mer sonderbrutet område med mängder av mindre öar. Landskapet är väldigt kargt och öarna består mestadels av kala klippor.

– Det påminner om mina hemnavatten i norra Bohuslän, säger Johanna nostalgiskt, men allting är lite större och lite mer.

Johanna har tidigare jobbat ett antal somrar på Kajakcenter i Grebbestad, så hon känner väl till den svenska västkusten, men hon har aldrig tidigare paddlat i Norge. Jag måste också instämma i hennes iakttagelse, Flatanger är som norra Bohuslän, fast på steroider. Området ger ett kargt och rått intryck och de väldiga kala öarna skjuter upp som sagoslott ur det salta havet. Alla öar är också prydda med ett gulfärgat band av tång närmast vattenlinjen som blottlagts av tidvattnet. Stefan tycker att det påminner om att befinna sig i höstfärgade fjälltrakter. Frihetskänslan som är kopplingen mellan havet och fjällen känns också igen. Det är samma storslagna öppna vidder som föder den.

Efter att ha snirklat oss igenom öriket väster om

Halmøya passerar vi Villa fyr. Det är den första fyr som upprättades norr om Trondheim, redan 1839. Med havsörnar som avtecknar sig mot himlen slår vi läger på en strand vid Villafjellets fot.

LEK BLAND VÅGOR

När vi vaknar dagen därpå lyser solen över oss. Gårdagen var ganska mulen men nu har det klarnat och eftersom det är kallt i vattnet, bara cirka tolv grader, vill vi förlägga dykningen till den soligaste dagen. För att ta oss till den tilltänkta dykplatsen på Bjørøya måste vi passera över ett öppet och exponerat havsparti. Vid svårare väder kan överfarten vara knepig, men med ostliga vindar som vi har nu är havet stilla, så när som på en mjuk gammal dyning som rullar in västerifrån.

Ungefär halvvägs över det öppna partiet mellan Villa och Bjørøya ligger en ensam, mycket exponerad klippa som kallas Lyngvaeroksen. Trots den till synes mjuka och beskedliga dyningen utvecklas enorma krafter när vågorna möter ”Oksen” och exploderar i vitvatten.

Stefan och Åsa, som båda är forspaddlare men gröna på havskajak, får här ett smakprov på de krafter havet kan erbjuda när det rör på sig. De skiner tydligt upp när de får leka i vågorna.

– Jag har aldrig känt en så stark kraft sittandes i kajaken tidigare, säger Åsa efter att en våg tryckt iväg henne.

Havets långa vågor har en sugande urkraft, i forsen känns vattnets kraft kortare och intensivare, menar hon.

Efter ytterligare en kilometers paddling närmare Bjørøya hittar vi en fin surfvåg som bryter över ett ensamt grund, några meter under ytan. Det kan gå fem till tio minuter mellan de riktigt bra surfarna, men när det väl händer bjuds det på stora fina flacka vågor, som gjorda för havskajaker.

– Jag fick en rejäl surf och var sjukt nära att gå runt längst in mot klipporna, säger Stefan när han kommer paddlande tillbaka mot mig med en blick som vittnar om skräckblandad förtjusning.

Vi hade gärna fortsatt leka bland vågorna, men vi har fler utmaningar som väntar och väljer att paddla vidare.

JAKT PÅ KAMSKJELL

På norra sidan av Bjørøya finns en djup och vacker vik med en kritvit sandstrand fylld av snäckskal. Vattnet är smaragdgrönt och hade det varit lite varmare i luften hade man lätt kunnat tro att man befann sig på en söderhavso. Vi drar upp kajakerna på stranden och plockar fram våtdräkter, snorklar och cyklop.

Pilgrimsmusslor, eller kamskjell som norrmännen kallar dem, lever på mellan fem och 60 meters djup. De är en delikatess att äta och målet med vår dykning är att säkra kvällens middag. Tyvärr har vår utdragna lek bland vågorna gjort att tidvattnet nu hunnit gå upp, vilket innebär att musslorna ligger på större djup. Det smartaste är att pricka in när vattnet är som lägst. Då kan man hitta pilgrimsmusslor redan på cirka fyra

meters djup, vilket underlättar om man är nybörjare.

Efter en timmes utforskande av livet under ytan och nya bekanskskaper med krabbor, sjöstjärnor och ”kräkeboller”, sjöborrar på svenska, återvänder vi till kajakerna med en nätpåse full med vita pilgrimsmusslor. Alla har lyckats hämta upp åtminstone någon mussla själv, från mellan fem och tio meters djup, men Tore har stått för merparten av jobbet eftersom han är den skickligaste fridykaren i sällskapet.

Med middagen lastad i kajakerna börjar vi paddla i riktning mot Kvernøya, där vi tänkt slå nattläger inför morgondagens klippklättring på grannön Halmøya. Solen står dock redan oroväckande lågt och vi är rädda att inte hinna fram innan den går ner. Givetvis tar paddlingen betydligt längre tid än väntat och när jag stiger iland i Kvernøyvika kan jag bokstavligt talat se solen precis försvinna ner bakom en glödande bergskam. Det är en mycket vacker scen. De andra kommer paddlande in mot stranden som svarta silhuetter mot den eldröda himlen. Vattenytan skiftar svagt i rosa och det är nästan vindstilla och spegelblankt.

MIDDAG UNDER STJÄRNHIMLEN

Istället för kvällssol blir det matlagning i månens och pannlampornas sken. Efter att ha satt upp tälten börjar vi rensa pilgrimsmusslorna. Först sticker man in en kniv mellan skalen, längst in mot foten, bänder upp en glipa och skär sedan loss muskeln längs den flata sidan. →

»VATNET ÄR SMARAGDGRÖNT OCH HADE DET VARIT LITE VARMARE I LUFTEN HADE MAN LÄTT KUNNAT TRO ATT MAN BEFANN SIG PÅ EN SÖDERHAVSÖ.«



»ALL DEN VÄRME SOM SOLEN
UNDER DAGEN LAGRAT I JORDYTAN
STRÅLAR NU RAKT UT I RYMDEN
OCH MARKEN ÄR VÅT AV DAGG.«

Vi såg den glödande solen gå ner i havet
från grottsalen vid Häkkahelleren.



Muskeln på en pilgrimsmussla ser ut
som en fiskbulle, men smakar utsökt.



Häkkahelleren på Halmöya erbjuder både trad-
och topprepsklättring i en storslagen miljö.

Därefter kan man med händerna bryta upp skalen och avlägsna de slemmiga inälvorna. Kvar i det kupade skalet blir då den rena och fina muskeln som ser ut som en fiskbulle och som kan grillas direkt i sitt skal. Johanna tömmer i en skvätt grädde, kryddar med peppar, några stänk citronsaft och ställer musslorna på glödbädden.

– Skål för en god fångst, säger Åsa och skrattar när vi utsvultna efter dagens strapatser sköljer ner de smarriga musslorna med ett utsökt vin.

En mer exotisk middag är svår att föreställa sig.

Det börjar bli sent och de andra drar sig tillbaka till tälten, men jag och Åsa dröjer oss kvar på stranden, pratar och tittar på stjärnorna. All den värme som solen under dagen lagrat i jordytan strålar nu rakt ut i rymden och marken är våt av dagg. Vi drar kläderna tätt intill oss,

där vi sitter hopkrupna vid den slocknade glödbädden, när vi plötsligt blir varse ett ljusfenomen som utvecklar sig på himlen. Ett stråk av vitt ljus har sakta växt sig in som ett diffust band, tvärs över det mörka himlavalvet. Smala ljusstrimmor börjar växa ut åt sidorna från huvudstråket, likt tentaklerna på en bläckfisk som rör sig och hela tiden förändras. Vi sitter kvar som förhållande av det magnifika norrskenet ända tills nattkylen slutligen motvilligt tvingar in oss i tältet.

KLÄTTRING AV VÄRLDSKLASS

Dagen därpå tar vi det lugnt under förmiddagen och njuter av sol och mer pilgrimsmusslor innan vi på eftermiddagen paddlar över till ön Halmöya, vars 173 meter höga topp är den bästa utsiktspunkten i →

området. Stranden på sydsidan av Halmøya sägs vara en gammal samlingsplats från vikingatiden. Härifrån utgick skeppen när vikingarna gav sig ut på sina plundringståg. Numera är ön mer känd för den fina klippvägen ovanför en stor grotta som kallas Håkkahelleren. Det här är en mycket spännande plats med ett dramatiskt sceneri. Den domineras av vackra bergsformationer med en stor klyfta i berget, vars ena sida bjuder på väldigt fin klättring. Nedanför insteget till klippvägen breder en enorm naturlig amfiteater ut sig sluttande ner mot havet. Det ger platsen en säregen karaktär som inte förminskas av den fantasieggande 30 meter djupa och tolv meter breda grottan vid insteget.

Vid Håkkahelleren finns varierade klättringsmöjligheter med lättare sport, toppreps- eller traditionellt säkrad klättring. Johanna och Stefan väljer att klättra en drygt 30 meter hög topprepsled medan Åsa och Tore ger sig på en två replängders grad fem på kilar. För den som är en riktigt vass klättrare har Flatanger ännu mer att erbjuda. Bara fem kilometer i sydostlig riktning, ett stenkast från vår utgångspunkt, ligger Hanshelleren, en enormt stor grotta med ett majestätiskt överhäng. Denna plats var nästan okänd tills dess *Magnus Midtbø*, Norges i särklass bästa sportklättrare med en fjärdeplats på VM förra året, helt nyligen fick upp ögonen för den. I höstas bultade han vad som kan komma att bli Europas svåraste led i grottan och tränar nu för att ta sig an utmaningen. Så räkna med att Flatanger kommer att bli ett internationellt känt klättringsmecka inom de närmaste åren.

KAMP MOT LJUSET

Håkkahelleren vetter mot väster och under vår klättring har vi ett helt magiskt kvällsljus där solens låga strålar färgar graniten svagt gulrosa. På klippan rör sig Åsa och Johanna som katter uppför väggen och det är en sådan där dag som man aldrig vill ska ta slut. Vi väljer att klättra så länge vi kan och jag står längst inne i grottan när Åsa och Tore firar sig tillbaka ned från berget, dinglandes i fria luften utanför grottans mynning. Här inifrån ser ormbunkarna på grottans golv ut att vara neongrönt fluorescerande när de lysas upp bakifrån av solens sista strålar. I många av dessa grottor har man hittat tusentals år gamla lämningar som visar att de en gång varit bebodda av människor. Återigen får jag bevittna hur den glödande solen försvinner rakt ner i havet bortom horisonten.

När vi kommer ner till kajakerna är det redan beckmörkt ute och vi toppar turen med ännu ett spänningsmoment genom att mörkernavigera oss tillbaka genom skärgården. Det blir ännu en sen kväll med bilkörning hem till Sverige in på natten. När jag sitter där och försöker hålla mig vaken vid ratten, längs slingriga fjällvägar på gränsen mellan Norge och Sverige, virvlar minnen från turen genom huvudet. Jag tänker tillbaka på kvällen innan, när jag och Åsa satt där under natt-himlen, ensamma på stranden, blickandes upp mot de gnistrande stjärnorna och det gåtfulla norrskenet.

Det var nästan för bra för att vara sant. En perfekt avslutning på en underbar dag. Jag kände mig lycklig. För just där, just då, befann jag mig i mina drömmars skärgård. 🐦

RESA HIT Med bil 86 mil från Stockholm och 21 mil från Trondheim. Närmsta flygplatser är Rørvik (16 mil) och Namsos (7 mil) men de kräver anslutning med bil eller buss till Lauvsnes. Närmsta tågstationer är Steinkjer (9 mil) eller Grong (11 mil).

UTHYRNING & GUIDADE TURER Folla Aktiv, uthyrning och guidade turer i paddling, klättring och fridykning, folla-aktiv.no

BOENDE Ellingsråsa fyr, exotiskt boende som tillhandahålls av Folla Aktiv, +47 990 22 494, folla-aktiv.no Fyrvaktarbostaden på Villa, Einvika overnatting & havfiske, +47 7428 8347, einvika.no Zanzibar Inn, +47 7428 8300, zanzibarinn.no

SEVÄRDHETER Utvorda fästning är det största av elva tyska kustfort som byggdes längs Namdalskusten under andra världskriget. Lämningarna består av 14 sammanbundna betongbunkrar med utsikt över Folla. Utvorda är också en bra alternativ utgångsplats för paddling.

EVENEMANG Den 22-27 juni arrangeras Norwegian Climbing Festival i Flatanger och det bjuds på kurser och tävlingar med deltagare i världseliten, trondheim-klatreklubb.no

INFO Flatangers kommun, flatanger.kommune.no

